

Tytöt objekteina ja subjekteina

**Karoliina Ojanen, Heta Mulari & Sanna Aaltonen (toim.):
Entäs tytöt? Johdatus tyttötutkimukseen. Vastapaino,
Tampere 2011, 349 s. ISBN 978-951-768-318-0**

Tyttötutkimuksen institutionalisoituminen omaksi, nais- ja nuorisotutkimuksesta erilliseksi tiedonmuodostuksen alueeksi saa tuoretta evidenssiä nyt arvioitavan teoksen ilmestymisestä. Kahden-toista asiantuntijan kirjoittama monitieteinen lukemisto tarjoaa kahdeksan eri teemaa ja johdannon tyttötutkimukseen. Aiemmistä tyttötutkimuksen monikirjoittajaisista antologioista – *Letit liehumaan* (1992) ja *Tulkintoja tytöistä* (2002) – poiketen käsillä oleva teos esittelee tutkimusta laajasti kultakin valitulta tyttötutkimuksen osa-alueelta. Vaikka teos onkin määrätietoisesti rakennettu oppikirja, ei tutkimukseen olennaisesti liittyvää keskustelullisuutta ole oppikirjamaisesti kokonaan pyyhitty pois.

Toimittajien kirjoittamasta esipuheesta ilmenee, että teos on “2006 perustetun kansallisen Tyttötutkimusverkoston aikaansaannoksia”. Verkoston tavoitteena on “tyttötutkimuksellisen opetuksen ja tietämisen edistäminen”. Kirjassa tyttöjä lähestytään historian, koulun, tyttöjen omien juttujen, median, kaunokirjallisuuden, lokeroinnin, maineen ja ruumiillisuuden tutkimuksen tarjoamin välinein. Aiheet ja teemat edusta-

vat suomalaisen tyttötutkimuksen keskeisimpiä keskusteluja (s. 30).

Tytöistä ja tyttöydestä on tullut aikaamme sävyttävän kulttuurisen muutoksen kuvajainen. Kirjan artikkeleissa keskustellaan tyttöihin kohdistuvista odotuksista ja normeista sekä näiden muutoksista ja muutosten edellytyksistä. Historiatutkimuksen tyttö koostuu fragmenteista, joilla on yhteiskunnallista potkua. Irma Sulksen tutkimus Liisa Eerikintytärstä saa Saara Tuomaalan artikkelissa perusteltua tribuuttia. Tuomaala osoittaa, että mikrohistoriallisilla avainkokemuksilla voi olla yhteiskunnallista merkitystä. Kun 1700-luvun rahvaaseen kuuluneen tytön tuntoja voidaan havainnoida vain niiden synnyttämän yhteiskunnallisen liikehdinnän jättämistä jäljistä, jättävät oman aikamme tytöt jälkiä internetiin. Aistit, materiaalisuus ja teknologia ovatkin yhä enemmän historiallisen tyttötutkimuksen keskiössä, samoin tyttöjen itse tuottamat aineistot.

Koulun suhde tyttöyteen on ollut keskeinen suomalaisen tyttötutkimuksen kohde alusta alkaen, kertoo artikkelissaan Mari Käyhkö. Artikkelit perustuu Käyhkön omaan tutkimukseen. Artik-

kelissa avataan sukupuolen ja yhteiskuntaluokan suhdetta, kuten myös koulun ristiriitaista tehtävää tasa-arvon ja vallitsevan hierarkian uusintamisessa.

Tyttöjen jutut edellyttävät toteutuakseen omaa tilaa. Kirjoittajakollektiivi Anna Anttila, Karoliina Ojanen, Helena Saarikoski ja Senni Timonen kertoo millaista tyttöjen toimintaa, millaisissa tiloissa ja institutionaalisissa konteksteissa saadaan folkloristisella tutkimuksella esille. Artikkelissa keskustellaan ansiokkaasti äänen antamisen projektista, folkloristisen tutkijan ja tytön keskinäisen suhteen järjestämisestä. Missä ovat emansipatorisen politiikan paikat, jää lukijan pohdittavaksi.

Buffy Vampyyritappaja puhuu feministisen teorian kieltä Marjo Laukkasen ja Heta Mularin kirjoittamassa artikkelissa. Ei olekaan yllättävää, että sarja on sähköiseen mediaan keskittyvien tyttötutkijoiden suosikki. Artikkelissa otetaan kuitenkin etäisyyttä Buffyyn ja muihin *girl powerin* edustajiin ulkonäköön ja kuluttamiseen keskittyvää emansipaatiota koskevan tutkimuskeskustelun valottamiseksi. Omana kategorianaan Laukkanen ja Mulari tarkastelevat lisäksi niin sanottuja on-

gelmatyttöelokuvia ja niiden tyttötutkimuksellista antia. Media-kulttuurin muutos muuttaa myös tutkimukselle tarjolla olevia käsitteitä. Laukkanen ja Mulari kuitenkin huomauttavat, että tytöt aktiivisina mediatoimijoina ovat tyttötutkimuksessa jääneet vähälle, mikä on puute, koska murroksessa oleva sähköinen media tavoittelee tyttöjä juuri nyt ei vain kuluttajarymänä vaan aktiivisina sisältötuottajina.

Mia Österlund kirjoittaa kaunokirjallisuudesta tyttölaboratoriona. Artikkelissa esitellään suomalaista kirjallisuustieteellistä tyttötutkimusta ja sen suhdetta alan kansainvälisiin virtauksiin. Artikkelissa kerrotaan tyttöyden kirjallisen dilemman, eli tyttöjen sukupuolen tekemisen eri tapojen, uusien ja vanhojen keinojen, selvittämisestä tutkimuksen keinoin. Österlundilla on butlerilainen ote tyttöyden tuottamiseen. Myös heteroseksuaalisten henkilöhahmojen pitää opetella tekemään heteroseksuaalisuutta. Performatiivisen tutkimuksen hengessä kaunokirjallisuuden tyttömatriisin tuottaminen on tutkimuksen kohteena ja ytimessä. Matriisia täydentävänä käsitteenä kirjoittaja esittelee jatkumon. Tilat ja kertojaperspektiivit lopulta muodostavat tyttölaboratorion. Myös poikien konstruoinen tarkastelun tarve on kasvanut, kun tyttökuvaukset venyttävät tyttörooleja yhä pidemmälle kohti naismaskuliinisuutta (s. 231).

Veronika Honkasalon artikkeli on katsaus monikulttuurisuuden tyttötutkimuksessa ja tyttötyössä. Artikkeliperustuu Honkasalon väitöstutkimukseen, ja sen lähtökohtana on havainto sekä tutkimuksen että nuorisotyön lo-

keroivista käytännteistä. Lokeroinnin seurauksena vaikkapa maahanmuuttokeskustelussa on käsitteillä maahanmuuttajatyön essentialisoiva kulttuurinen figuuri (s. 250). Tutkimus uskonnollistaa maahanmuuttajatyöt. Yhteistä, kaikki tietyn kulttuuripiiriin maahanmuuttajatyttöjä koskevaa kokemusta ei kuitenkaan ole. Toisenlaisen tunnistamisen ja tunnistamisen tarvetta siis on. Honkasalo käsittelee selkeästi myös monikulttuurisuus- ja tasa-arvopuheen yhteensovittamisen ongelmaa.

Tyttöjen maineen muodostuminen on tyttötutkimuksen keskosuosikki, muistuttaa Sanna Aaltonen artikkelinsa ”Tytöt ja maine” johdannossa. Hyvä maine on bourdieulaisen symbolisen pääoman muoto, mutta tyttötutkimusta kiinnostaa erityisesti huono maine. Huonon maineen muodostuksessa on koulukiusaamisen piirteitä, Aaltonen toteaa. Ei siis yllättävää, jos tyttöjen mainetutkimus antaa tyttöjen elämästä masentavan kuvan (s. 290). Valta määrittellä moraalikoodi jakautuu epätasaisesti. Mutta missä valta, siellä myös vastarinta. Kirjoittaja haastaakin tyttötutkimusta ei vain nostamaan esiin piileviä käytäntöjä vaan myös kuvittelemaan toisenlaista maailmaa.

Elina Oinaan kirjan päättävä artikkeli kiertyy ruumiillisuuteen. Samalla se on yhteenveto koko kirjalle, sillä tyttöjen ruumiillisuus uhkana ja vaarana niin tytöille itselleen kuin koko yhteiskunnallekin on esiteltävän tutkimuskeskustelun aiheena enemmän tai vähemmän läsnä kaikissa kirjan artikkeleissa. Oinas muistuttaa kuitenkin, ettei tyttötutkimus ole pelkästään vaaran ja uhkan tuottamisen analyysiä vaan myös tyttö-

jen kokemuksesta oppimista. Kokemus voi osoittaa, että halu olla normaali on ymmärrystä sosiaalisesta elämästä eikä automaattisesti patologista tai oire uhriutumista. Tyttötutkimus ottaakin etäisyyttä sekä feminismistä että sosiologiasta, Oinas kiteyttää.

Kussakin kirjan artikkelissa esitellään käsiteltävän aiheen tutkimuskeskustelua monipuolisemmin kuin olen edellä kuvannut. Sosiologisen tutkimuksen ja opetuksen kannalta *Entäs tytöt?* on muun ohella hyödyllinen myös oman ja lähitieteiden tutkimuskeskustelun ajantasaisten kysymysten esiinnostajana. Olen tässä kirja-arviossa tarttunut vain niihin täkyihin, jotka sosiologisen tutkimuksen kannalta ovat mielestäni antoisimmat. Kirjan pedagogiset ansiot on laajasti huomattu jo tätä kirjoittaessa. Teoksen statusta käsikirjaksi merkittävään osaan suomalaista tyttötutkimusta himmentää nimihakemiston puuttuminen. Poissa olevia mutta muualla tunnistettuja tutkimuksen teemojakin on: muun muassa tytöt ja tietotekniikka, tytöt ja luonnontieteiden opiskelu. Nämä puutteet eivät kuitenkaan uskoakseni ratkaisevasti himmennä tässä arvioidun suomalaista tyttötutkimusta esittelevän kirjan ansioita.

Ismo Kantola